

KLAGANDE

1. Fastighetsbolaget Sikforsbygden AB, 556613-8151
Vargbackenvägen 1
942 94 Sikfors

MOTPART

Barn- och utbildningsnämnden
Piteå kommun
941 85 Piteå

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Luleås dom den 4 juni 2010 i mål nr 751-10,
se bilaga A

SAKEN

Bidrag enligt skollagen (1985:1100) till fristående skola

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver underinstansernas beslut avseende ersättning för lokalkostnader och visar ärendet åter till Piteå kommun för erforderlig handläggning i enlighet med vad som anges i denna dom.

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom i den del som avser frågan om skolskjuts och visar ärendet åter till Piteå kommun för erforderlig handläggning i enlighet med vad som anges i denna dom.

YRKANDEN M.M.

Fastighetsbolaget Sikforsbygden AB (Sikforsbygden AB) yrkar ersättning motsvarande kommunens genomsnittliga lokalkostnad. Vidare yrkar Sikforsbygden AB att kammarrätten prövar bolagets rätt till bidrag för skolskjuts för eleverna i enlighet med samma princip som gäller för kommunen. Sikforsbygden anför bl.a. följande. Det principbeslut som barn- och ungdomsnämnden i Piteå kommun har tagit strider mot deras rätt att få en individuell prövning baserad på deras faktiska behov när det gäller lokalbidraget. Standarden i skollokalerna behöver höjas av arbetsmiljöskäl och av rent humana skäl. Sikforsbygden AB startade skolan för att de ville driva och utveckla en egen skola med gemensamma krafter. Föräldrar, företag, pensionärer och aktieägare satsar årligen tusentals gemensamma arbetstimmar på skolan för att barnen ska få en bra skola och den bästa tänkbara lärandemiljön. Som lagen tolkas av kommunen värdesätts inte det arbete som läggs ned ideellt, istället utgår kommunen från en krass ekonomisk verklighet som är mycket svår att översätta till bolagets förhållanden. Sikforsbygden AB menar att kommunen inte har undersökt vilka särskilda skäl som föreligger för att inte ge bolaget det bidrag som det har rätt till.

Barn- och utbildningsnämnden i Piteå kommun motsätter sig bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Nämnden tog ett principbeslut om bidrag till lokalkostnader för fristående verksamheter och med detta principbeslut som grund fick varje verksamhet ett eget beslut om lokalbidrag. Detta har Sikforsbygden AB fått. I lokalbidraget ingår, förutom hyra, kapitalkostnad med 137 kronor/förskolebarn och 419 kronor/elev i grundskolan per år (belopp år 2010). Beloppen motsvarar kommunens kapitalkostnad för inventarier/utrustning och ger barn i fristående verksamheter samma villkor som för barn i kommunens förskolor och skolor. De fristående verksamheterna har möjlighet att spara beloppen en tid för att kunna köpa utrustning exempelvis lekutrustning för utomhusbruk och

22 M8 (10)

inventarier. Alternativt kan de ta lån och betala amortering och ränta med bidraget. Fristående verksamheter med egna lokaler har möjlighet att ta lån och få dessa kostnader godtagna vid utbetalning av lokalbidraget så länge bidragets storlek inte överstiger kommunens genomsnittliga kostnad för kommunens förskole- och skollokaler. – Sikforsbygden AB har bedrivit fristående skolverksamhet under flertal år och de har redan från start fått beslut innebärande att bidrag inte utgår till skolskjutskostnader och att det beslutet är baserat på bestämmelserna i skollagen. Trots detta har företrädare för bolaget varje år efterfrågat bidrag till skolskjutsar. Företrädaren har inte kommit in med skriftlig ansökan och kommunens handläggare har inte heller uppfattat att företrädaren förväntat sig att få ett skriftligt beslut.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Lokalkostnaden

I 2 b kap. 10 b § och 9 kap. 6 § skollagen anges vilka kostnadsslag som ska ingå i bidraget (grundbelopp) till fristående skolor. I grundbeloppet ingår bland annat ersättning för lokalkostnader. Av 4 kap. 4 § förordningen (1996:1206) om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet framgår att med lokalkostnader avses vid tillämpning av ovan angivna paragrafer i skollagen kostnader för hyra, driftskostnader, inventarier som inte är läromedel, kapitalkostnader i form av ränta på lån och liknande, dock inte kostnader för amortering. Ersättningen ska enligt 4 kap. 7 § samma förordning motsvara kommunens genomsnittliga lokalkostnad per barn eller elev i motsvarande verksamhet. Om det finns särskilda skäl ska ersättningen för lokalkostnader i stället högst motsvara den fristående skolans faktiska kostnader om dessa är skäliga. Vid skälighetsprövningen ska hänsyn tas till intresset av att skolor och verksamhet kan etableras.

R M⁴ Joz

I förarbetena betonas vikten av lika villkor för kommunala och fristående skolor (prop. 2008/09:171 s. 25). Beträffande ersättning för lokalkostnader anges i förarbetena följande (a. prop. s. 40 f). Om huvudmännen för en enskild verksamhet utan begränsning skulle få rätt till ersättning för sina faktiska lokalkostnader, kan man inte bortse från risken för att detta kan bli kostnadsdrivande. Det skulle dessutom innebära ett väsentligt avsteg från likabehandlingsprincipen och minska konkurrensneutraliteten. Ersättning för lokalkostnader ska i princip varken vara lägre eller högre än vad kommunen betalar för sina egna skollokaler. I likhet med Göteborgs och Stockholms kommuner anser regeringen att en skälighetsbedömning av hyresnivån i varje enskilt fall skulle medföra kraftigt ökade administrativa kostnader för såväl kommuner som enskilda huvudmän. Fristående skolor i storstadsområden har elever från många kommuner, som i sin tur har många elever i många fristående skolor. Därför anser regeringen att ersättningen för lokalkostnader normalt ska motsvara hemkommunens genomsnittliga lokalkostnader per barn/elev för motsvarande verksamhet eller skolform. Samtidigt bedömer regeringen att det undantagsvis kan finnas skäl att ersätta en fristående skola för dess faktiska kostnader, i de fall då en jämförelse med hemkommunens genomsnittliga lokalkostnad blir uppenbart orimlig. Det kan t.ex. vara fråga om en liten kommun med ett fåtal skolor som nyligen renoverats till en hög kostnad och/eller har nybyggda lokaler, alternativt om kommunens skolor har en ovanligt låg kostnadsnivå till följd av låg standard och eftersatt underhåll. Ett annat exempel är en till ytan stor kommun med stora geografiska skillnader i lokalkostnader mellan skolor i glesbygd respektive tätort, där ett genomsnittsbelopp för kommunens lokalkostnader för alla skolor är ickerepresentativt för lokalkostnader på den ort den fristående skolan är belägen. I dessa fall ska den fristående skolan ersättas för dess faktiska lokalkostnad, under förutsättning att den är skälig i förhållande till verksamhetens omfattning och inriktning. I prop. 2009/10:157 s. 31 anges följande. Ytterligare ett sådant skäl för att ersätta verksamhetens faktiska lokalkostnad kan enligt regeringens mening också vara intresset av att nya förskolor, skolor och andra verksamheter

överhuvudtaget ska kunna komma till stånd trots att kostnaderna vid nyproduktion är högre än kommunens genomsnittliga lokalkostnad. Det bör vara möjligt att ersätta nyetablerad verksamhet för mer än den genomsnittliga lokalkostnaden.

I det beslut som barn- och utbildningsnämnden i Piteå kommun fattade den 21 januari 2010 anges bl.a. följande. "Nämnden tar principbeslut om bidrag till lokalkostnader för enskilda förskolor och fristående skolor. Bidrag utgår till faktisk lokalkostnad, dock maximalt upp till belopp som den genomsnittliga kostnaden för kommunens lokaler."

Kammarrätten gör följande bedömning.

Som huvudregel ska ersättningen för friskolornas lokalkostnad motsvara kommunens genomsnittliga lokalkostnader per elev för motsvarande verksamhet. Om det finns särskilda skäl (undantagsregeln) ska ersättningen för lokalkostnaderna i stället högst motsvara den fristående skolans faktiska kostnader om dessa är skäliga. Förordningen ger inte utrymme för kommunen att kombinera de två olika beräkningssätten.

Fråga är inledningsvis vilken av reglerna som kommunen har tillämpat när kommunen bestämt ersättningen för lokaler till Sikforsbygden AB.

Kommunen är av uppfattningen att den tillämpat undantagsregeln. Stöd för detta ställningstagande finns i kommunens principbeslut där det anges att bidrag utgår till faktisk lokalkostnad. Samtidigt anges i samma principbeslut att nämnda belopp maximalt får uppgå till den genomsnittliga kostnaden för kommunens lokaler. Det sistnämnda är inte förenligt med undantagsregeln. I kommunens yttrande i kammarrätten anges att kapitalkostnaden avseende Sikforsbygden AB som räknats in i lokalbidraget motsvarar kommunens kapitalkostnad för inventarier/utrustning. Vid en tillämpning av

RR MÖ 702

undantagsregeln är det den enskilda skolans kapitalkostnader som ska ligga till grund för beräkningen, inte kommunens.

Sammantaget framstår det som klart att kommunen i sitt beslut har kombinerat de två alternativa reglerna som ska ligga till grund för beräkningen av ersättning för lokalkostnader, vilket inte är förenligt med aktuell förordning. Bristerna i kommunens handläggning är så omfattande att underinstansernas avgöranden bör upphävas i denna del och ärendet visas åter till kommunen för erforderlig handläggning.

Skolskjuts

Av kommunens yttrande i förvaltningsrätten – till vilket kommunen hänvisar i kammarrätten – framgår att kommunen efter muntliga ansökningar om skolskjuts från Sikforsbygden AB valt att inte meddela skriftliga beslut.

Ur rättsäkerhetssynpunkt är det nödvändigt att även muntliga ansökningar, avseende fråga som den här aktuella, besvaras genom skriftliga beslut, för att därefter kunna bli överprövade (se Wennergren, Bertil, Förvaltningsprocesslagen m.m., upplaga 5:2 2005 s. 107 f). Piteå kommun borde därför efter att ha mottagit Sikforsbygden AB:s ansökningar avseende skolskjuts bekräftat avslagen skriftligen. Till följd av det anförda ska förvaltningsrättens dom upphävas i denna del och ärendet visas åter till kommunen för erforderlig handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Christer Sjödin
lagman
ordförande

Torbjörn Eriksson
kammarrättsråd

Anders Mellstrand
adjungerad ledamot
referent

RR MÖ 4 10/10